

Про ухилення від обов'язку захищати Вітчизну в умовах особливого стану:
правовий аналіз

Сьогодні, 20.01.2015 вступив у силу Указ Президента України № 15/2015 «Про часткову мобілізацію». Цим Указом, зокрема, визначено, що мобілізація у 2015 році проводитиметься у три черги протягом 210 діб з 20.01.15р. Зазначене, в тому числі, дозволить у період з 18 березня по 1 травня 2015 провести звільнення в запас військовослужбовців, які були призвані на військову службу під час першої, т.зв., «хвилі» мобілізації у березні 2014 року. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком, а не правом громадян України. Про це прямо говорить ст. 65 Конституції України. Обов'язок захищати державу — один із наріжних каменів державного суверенітету та незалежності. Закон чітко визначає категорії громадян, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації (ст. 23 ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»):

- заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами влади, ... в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- визнані тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я;
- чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років (такі чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання);
- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);
- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є інвалідом I чи II групи, до досягнення нею 23 років;
- усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);
- зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;
- народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- студенти та аспіранти, які навчаються на денній формі навчання.

Військовозобов'язаний отримує особисто один із наступних документів: мобілізаційне розпорядження, повістку або розпорядження військового комісара. У повістці повинні зазначатись час та адреса, куди має прибути військовозобов'язаний. Також на ній має бути прізвище та ім'я особи, яка підлягає мобілізації, підпис районного військового комісара, гербова печатка. Після цього військовозобов'язаний з'являється до вказаного військкомату.

Що говорить Закон про відмову від виконання цього обов'язку? Зазначене діяння передбачено статтею 336 Кримінального кодексу України у формі «ухилення від призову за мобілізацією». При цьому юридично неграмотною є точка зору, що мобілізація може оголошуватися лише в умовах воєнного стану, і, відповідно, що дія цієї норми кримінального кодексу поширюється лише на період війни. Насправді, правовий режим воєнного стану — це можлива, але не єдина умова для проведення мобілізації.

Так, Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (ст.1) визначає, що мобілізація — це комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на **функціонування в умовах особливого періоду**, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту — на організацію і штати воєнного часу.

Рішення про мобілізацію приймається Президентом України «у разі збройної агресії проти України або **загрози нападу на Україну**». (ст. 4 Закону України «Про оборону України»). Ці повноваження надані Президенту як гаранту державного суверенітету, територіальної цілісності та додержання Конституції України (ст. 102 Конституції України).

З моменту оголошення мобілізації, відповідно до ч. 8 ст. 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», настає **особливий період** функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій. Визначення терміну «особливий період» вказано у Законі України «Про оборону України» (абз.11 ст.1), яким визначається, що особливий період — це період, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. Таким чином, буква та дух Закону говорять, що беззаперечним є зв'язок між мобілізацією та особливим періодом у державі, а також про те, що відповідальність за ухилення від мобілізації є можливою у розглянутий нами особливий період.

